

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 31. oktobra 1877.

Obseg: Postava zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú. — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Zoper ozeb-
ljino. — O pogodbi z Ogersko. — Nihilizem na Ruskem. (Konec.) — Angora. (Dal.) — Slovensko in Hrvatsko
književstvo. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Postava

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.

Poslednji deželni zbor Kranjski je sklenil to postavo, ki jo je 23. avgusta t. l. presvitli cesar potrdil. Ker ima ta postava ves nov obraz dati Ljubljanskemu moĉvirju (mahu), naj jo moĉvirci pazljivo beró in si jo dobro zapomnijo, da bodo vedeli, kako in kaj, ko bode postava v dejanje stopila. Glasí se tako-le:

Predmet postavi.

§. 1. Obdelovanje Ljubljanskega mahovitega moĉvirja, to je za njegovo osuševanje in namakanje, za njegovo požiganje, potem za napravo in za vzdrževanje poljskih kolovozov (štrardonov) potrebna dela, potrebne naredbe in določbe vodi pod posebnim višim nadzorom deželnega odbora stojeĉi glavni odbor za obdelovanje moĉvirja kot upravna oblast, ter on vselej tako obdelovanje tudi dovrši, ako bi ono presegalo dolžnost ali moĉi posameznega posestnika.

Pri izvršitvi te postave se imajo dotiĉne določbe državne postave od 30. maja 1869. l. (drž. zak. št. 93) in pa deželne postave od 15. maja 1872. l. (dež. zak. št. 16) v veljavo spraviti.

Velikost okraja.

§. 2. Okraj, podvržen delovanju odbora za kultiviranje moĉvirja, sega do brežin moĉvirja, ki va-nj visé, z griĉi vred, ki se enako otokom iz njega dvigujejo, po merilu v 1. dodatku te postave stojeĉega izkazka na drobno. — Velikost tega okraja sme se spremeniti le po deželnem zakonodavstvu.

Razdelitev tega okraja.

§. 3. V obsegu tega kraja se smejo, ako odbor za obdelovanje moĉvirja to sklène in se spolnujejo tudi druge naredbe te postave, tudi napraviti podružni odbori za obdelovanje moĉvirja, to pa pod tem pogojem, da morajo ti odbori kot vdeleženci skupnega podvzetja nameravane svoje uredbe predlagati v privoljenje glavnemu odboru za obdelovanje moĉvirja.

Vsak tak podružni odbor mora obsegati vsaj vse tisto zemljišĉe, kateremu na korist obstoji en glavni odvodni kanal, ter se take podružnice smejo sploh mejiti le po povodjih takih glavnih odvodnih kanalov. (§. 20.)

Glavni odbor in njegova sestava.

§. 4. Glavni odbor za obdelovanje moĉvirja se vselej postavi na šest let; po preteku teh šestih let se pa mora on ponoviti.

Ta odbor je sestavljen iz petnajst odbornikov, izmed katerih pošlja deželni odbor enega, občinski svét Ljubljanskega mesta dva, dvanajst pa se jih izvoli izmed posestnikov moĉvirskega okraja. (§. 2.)

Koj po ti volitvi se morajo voliti tudi štirje namestniki. Razun tega ima vsak posestnik od vsaj 60 hektarov (104.28 d. av. oralov) moĉvirja sedež in glas kot ud v odboru.

Volitev po skupinah.

§. 5. Volitev odbornikov in namestnikov se mora goditi po sledeĉih 5 volilnih skupinah:

Posestniki moĉvirskega okraja volijo v katastralnih obĉinah:

1. Trnovo, Karlovško predmestje, Gradišĉe v Ljubljani in pa Stepanja vas dva odbornika in enega namestnika.

2. Brezovica, Dobrova, Log, Podsmreka in Viĉ štiri odbornike in enega namestnika.

3. Studenec, Dobravce, Loka, Laniše, Orle, Pijava gorica, Tomišelj, Jezero in Vrbljene tri odbornike in enega namestnika.

4. Vrhnika (Nova in Stara), Blatna Brezovica, Velika Ligojna in Verd dva odbornika in enega namestnika.

5. Borovnica, Kamnik in Preser enega odbornika in enega namestnika.

Imenik volilcev.

§. 6. V namen volitve odbora za obdelovanje moĉvirja mora c. k. okrajno glavarstvo okraja Ljubljanske okolice v porazumljenji z mestnim magistratom Ljubljanskim napraviti toĉni zapisek vseh posestnikov na moĉvirji, in to sicer posebej po petih volilnih skupinah reke Ljubljanice (§. 5.); posestniki, ki imajo virilne glasove (§. 4), se morajo iz teh imenikov volilcev izpustiti ter zapisati v posebni zapisek.

Za odbornike ali namestnike se smejo voliti tisti voléĉi moškega spóla, ki so dovršili 24. leto, vživajo samolastne državljske pravice in niso v službi odbora za obdelovanje moĉvirja.

Voliti za odbornike ali namestnike pa se ne smejo osebe, ki so navedene v §§. 3. in 11. občinskega volitvenega reda od 17. sveĉana 1866. l. (dež. zak. št. 2).

Kako se mora ravnati s pritožbami.

§. 7. Imeniki volilcev morajo vsaj en teden pred volitvijo ležati pri občinskem županu volilnega kraja, da jih vsak lahko pregleda (§. 8.), in se mora to razglasiti tako, da se to oznanilo očitno nabije pri c. kr. okrajnem glavarstvu in pa pri občinah volilnega kraja, ter da se razun tega, kakor je navada, okliče po občinah, po katerih bivajo vdeleženi posestniki, in pa ob enem tudi določi obrok osmih dni za vložbo pritožeb.

C. k. okrajno glavarstvo razsodi o v pravem času vloženi pritožbah vsaj v treh dneh, ter koj popravi, kar je našlo, da se mora popraviti. Ako se zahtevani popravek tukaj odreče, se sme prositi za presojo pri c. kr. deželni vladi. Taka prošnja za presojo se mora vsaj v osmih dneh po zvedbi zanikavne razsodbe vložiti pri c. kr. okrajnem glavarstvu, katero mora to nemudoma predložiti c. k. deželni vladi.

Razsodba c. kr. deželne vlade je za tisto volitev, za katero se ravno pripravlja, konečno veljavna.

Osem dni pred volitvijo se ne smejo v imenikih volilcev nikakoršne spremembe več storiti.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* *Če si gospodar želi napraviti tak gnoj, da en voz več velja, kakor sicer trije ali štirje vozovi, naj dela tako-le: Vselej, kedar gnoj iz heva kida na gnojišče, potrese naj ga, kakor je kup večji ali manjši, z gipsom. Tak gnoj obdrži svojo moč in rodovitost, in je na polji, v vinogradih, na vrtu ali kjer koli tako zdaten, da se obilo povrne denar, ki se za gips potrosi.*

Gospodarske novice.

* *Kako je nek ljudski učitelj obogatel.* Časnik „Landw. Zeitung für Elsass-Lothringen“ poroča o tem tako-le: Po nekem kmetijskem zboru v Wadernu okraja Merzigskega (v Renoprskem) je ljudski učitelj imenovanega kraja kupil mlado svinjico Angleškega plemena za 48 mark (marka 50 kr. našega denarja). V začetku meseca sušca 1872., ko je bila leto stara, je vrgla 5 prascev, katere, 7 tednov stare, je vkup za 188 mark prodal. Ko so bili ti prasci leto stari, je vsak okoli 3 cente vagal. 5. septembra tistega leta je svinjica vdrugič 8 prascev vrgla, 6 od teh, po 10 tednov starih, je prodal za 252 mark, druga dva pa začetka leta 1873. za 122 mark. Tretjikrat je storila sušca meseca 1873. zopet 8 mladih, katerih je 7, 7 tednov starih, za 240 mark prodal. Najslabšega je doma prihranil, ki pa je čez leto in dan tehtal 215 funtov. Meseca septembra 1873. je četrtič mlade imela, in sicer zopet 8, od katerih je 7, starih 6 tednov, za 168 mark prodal, osmega si je zopet za dom pridržal. Zadnjikrat je vrgla meseca julija 1874. leta 7 prascev, 6 jih je 6 tednov starih za 111 mark prodal, najboljšega pa za se obdržal, katerega še dandanes ima. Skupil je tedaj v vsem skupaj 1081 mark; če se od tega zneska odtegne 48 mark za kupljeno svinjo, znaša ostali skupljeni znesek za prodane prasce 1033 mark. Od tega dohodka se imajo odtegniti le stroški za izrejo starke in mladičev, kateri pa se zmanjšajo za toliko, kolikor so bili za dom prihranjeni mladiči vredni. — Kaj, ko bi tudi naši učitelji tako srečni bili pri nauku kmetijstva v tako imenovanih „landw. Fortbildungsschulen“?

* *O letošnjem Hrvaškem vinu* — piše „Gospodarski list“ — med drugim tako le: Gledé na množino sladkora se more letošnji vinski pridelek prištevati bolj srednjim letinam, ker kisline ima poprek za 6–10 od-

stotkov več kakor v navadnih letinah. Cena mu je zdaj, kolikor vemo, po 5 gld. za staro vedro. Kupcem se ta cena gledé na pridelano robo zdi dosti visoka.

* *Govejo kugo* — imajo v Galiciji in Bukovini, najnovejši čas pa se je prikazala tudi v doljni Avstriji in na Moravskem. Bati se je, da bi ta pošast zarad Rusko-turške vojske se ne razširila dalje po svetu.

Zdravniška stvar.

* *Zoper ozebljino.* — Nenadoma je „Novicam“ iz neznane prijateljske roke iz Vidma (Udine) te dni došel 254. list italijanskega časnika „Giornale di Udine“, ki nam priporoča, svetovati ljudem, ki na rokah ali nogah po ozebljinah trpijo, sledeče zdravilo, ki se lahko rabi in malo stane: Brž ko se prikažejo prva znamenja na roki ali nogi, da prihaja koža na prstih rudečkasta in prsti srbijo, vzemi mrzle vode, prilij nekoliko kapljic žveplene kisline (hudičevega olja) in s tako okisano mrzlo vodo umivaj in drgni več dni ozebljino in zgubil jo bodeš. — Prodamo, kakor smo kupili; če pomaga, kar je lahko mogoče, hvaležni bomo neznanemu prijatelju, ki nas je seznanil s tem zdravilom.

Politične stvari.

O pogodbi z Ogersko.

S pogodbo, ki jo ima Avstrija na novo skleniti za 10 let, ne gré naprej.

Saksonec grof Beust, v čegar možganih se je rodila misel dualistične države, je že s tem, da je moral izbrati si drugo polje zdaj za svoje delovanje, najbolj pokazal puhlost svoje politike; al nikdar še ni skúpilo se toliko družih reči, ki kažejo popolno ničevost te politike, kakor ravno zdaj. Ni nam znano, s kakimi občutki zdaj on iz Londona, kjer morebiti za Turke dela, gleda svoje delo, ko vidi, v kakih silah se vije Avstro-Ogerska v tem hipu, ko gre po novi pogodbi popraviti škodo prve. To pa vendar vemo, da vsak Avstrijsk in tudi Ogersk domoljub obsoja nesrečno roko, ki je našo državo zapeljala v toliko nerazrešljivih zmešnjav. Dve leti že je skoro ponovljenje pogodbe med Avstrijo in Ogersko neprenehoma na dnevnem redu, — dve leti že si prizadevate dve vladi, vravnati razmere, skoro leto in dan se tudi že državna zborna in delegaciji vkvarjajo s to neprijetno in sitno zadevo, a vspeh vsega tega je ta, da se je pri določivnih krogih vtrdilo prepričanje, da ponovljenje pogodbe je nemogoče. Krivdo tega valiti na to ali ono vlado, ta ali oni parlament, in očitati jima, da sta zavoljo nepoznanja obojih razmer premalo odjenljiva ter nimata dosti uma za obojne koristi, — to bi bilo krivično. Vzroka, zakaj je vse napenjanje prazno delo, je iskati v tem, da so razmere, po prvi pogodbi vstvarjene, po vse neneravne. Temelj pogodbe od leta 1867. je bil skupnost političnih interesov Avstrije in Ogerske. Po teh so se vstrojile vse naredbe in postave, ki jih je potrebovala nesrečna dualistična podoba države. Ogerska se je ločila od Avstrije, kakor si naredi žena, kateri skupno zakonsko življenje ne ugaja, svoje lastno gospodinjstvo. Osnovci dualizma so se nadjali, da se boste ob času nevarnosti obe polovici cesarstva zopet združili; al koliko se je do zdaj od te nade vresničilo? Največa napaka pa je bila ta, da so mislili, da to, kar se godi o političnih, se bo godilo tudi o materialnih vprašanjih. Al o gospodarskih in denarnih zadevah zahtevati skupnost interesov, je neneravna

in ga kot nasteljo porabili, in tako pustili svojim gozdom njih odejo. Da bi vsi kmetovalci se ravnali po teh pravilih, bi kmalu razvideli, da jim dohajajo tudi iz njih gozdov lepi dobički, dasiravno njih polje ni nič nerodovitnejše. Saksonsko kraljestvo je pred nekoliko leti dokazalo, da s takim ravnanjem pospešuje in zboljšuje poljedelstvo in enako tudi gozdarstvo; posebno lahko izvršiti to nalogo je pa nam dandanes, ker poznamo toliko umetnega gnoja.

Umetno gnojenje se vedno bolj širi in razvidno je, da je listje slaba stelja.

Nekateri kmetovalci, ki imajo lepe gozde, pravijo: „res, gozd lep, a še lepši bi bil ta prostor, ko bi ga obsejal z žitom“, ne mislé, da jim lepi gozd prinaša bogate dohodke.

Ker vemo, kake važnosti so gozdje, kako veliko dohodkov nam prinašajo in to le, ako jim ne odstranimo njih odeje, želeli bi bilo, da bi se ti pogreški zmanjševali in le redko nahajali.

Le v slabih letinah, ako pobije in zdrobi strnino toča, ali kedar je povodenj, ne bi bilo zameriti, ako bi se tu ali tam vzelo nekoliko nastelja iz gozdov.

Naj bi ne bile toraj prazne naše želje in naši poduki, ki so merodajni za srečo celega človeštva in za prihodnost naših naslednikov.

Postava

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.

(Dalje.)

Razpis volitve.

§. 8. Skupina 1. voli na Ljubljanskem mestnem magistratu, skupine 2., 3., 4. in 5. pa volijo pri občinskem uredu tiste vasi, ki je pri vsaki skupini na prvem mestu imenovana.

Volitve se morajo oklicati vsaj osem dni poprej, predno se začne, s tem, da se dotična naznanila očitno nabijejo pri c. k. okrajnem glavarstvu in pa pri občinskih uradih volilnih krajev, da se razun tega, kakor je navada, okliče po občinah, po katerih bivajo vdeleženi posestniki, ter da se ob enem tudi pové, v katerih vaséh, katere dni in katere dnevne ure naj se volilci zberó in pa to, koliko odbornikov in namestnikov imajo voliti.

Volitev.

§. 9. Za dognanje volitve po županu volilnega kraja veljajo določbe 3. oddelka občinskega reda od 17. februarja 1866. leta (dež. zak. št. 2), da se njihovemu smislu primerno uporabijo.

Volitev prvomestnika in njegov delokrog.

§. 10. Odbor si izvoli za čas svojega delovanja iz svoje sredine z absolutno večino glasov prvomestnika in njegovega namestnika kot izvršujoči organ.

Prvomestnik, ali, ako je on zadržan, njegov namestnik predseduje pri odborovih skupščinah ter zastopa odbor na vnanjo stran.

On mora proračun sestavljati, račun polagati, oba odboru za obdelovanje močvirja v presodbo in rešitev v pravem času predlagati, zarad pobiranja priklade za obdelovanje močvirja vselej vse potrebno ukreniti ter hraniti ročno blagajnico, do katere ima drugi ključ kak odbornik.

On se mora redno prepričati o tem, kakošno je močvirsko zemljišče, kakošne so prepoke, kakošni so mostovi in kolovozi, sploh kakošna so kulturna dela; potem, kaj so storili posestniki ali drugačni delavci, in

pa, opravljajo li posamezni odborniki ali drugačne za močvirske komisarje (§. 14.) postavljene osebe njim izročena opravila; on mora nadalje vse najdene napake in ravnanja zoper postavu koj odpraviti, ali pa po primernem potu skrbeti, da se odpravijo.

Uradni sedež in seje močvirskega odbora.

§. 11. Uradni sedež odbora za obdelovanje močvirja je v Ljubljani.

Odbor se zbere redno vsacega četrletja; sklicati se pa more tudi v slučaju potrebe po razsodbi predstojnikov, oziroma njegovega namestnika, in pa tudi na zahtevanje 5 odbornikov.

Kar se tiče njegovih skupščin in sklepov, in pa izdajanja listin, potem ravnanja z blagajnico, to vse se mora delati po enakošnih določbah občinske postave.

Zaklad za obdelovanje močvirja mora biti spravljen v deželni blagajni, iz katere se od slučaja do slučaja izplačujejo potrebni zneski odboru za obdelovanje močvirja.

Namestniki odbornikov.

§. 12. Ako koji odbornik umre, izstopi, ali ako je dalje za časa zadržan opravljati odborova opravila, mora vstopiti en namestnik, in to iz tiste volilne skupine, v kateri je bil ta odbornik voljen. Ako ni ne odbornika nenamestnika, pa mora biti nova volitev.

Podružni odbori.

§. 13. Podružni odbori (§. 3) obstajajo iz treh, petih ali sedmih odbornikov; njihovo število po razmerah podružnega močvirskega ozemlja določuje deželni odbor po predlogu glavnega odbora; vrh teh odbornikov sta še dva namestnika.

Podružni odbori se na podlagi volilnega imenika zemljiških posestnikov v dotičnem močvirskem obsegu (§. 3.), ki se napravi v smislu §. 6., volijo pod vodstvom občinskega župana onega volilnega kraja (§. 9), kateremu pripada glavni kos ozemlja podružnega odbora; volitev se izvršuje po predpisu §§. 7., 8. in 9. te postave in veljá za šest let.

Podružni odborniki izmed sebe volijo prvomestnika in njegovega namestnika.

Namestniki odbornikov se imajo v tekoči volilni dôbi voliti, kedar bi tudi s privzetimi namestniki ne bilo za sklepanje odborovo potrebne čezpolovične večine, katera vsakako najmanj iz treh odborovih udov mora obstajati.

Komisarji za močvirje.

§. 14. Odbor za obdelovanje močvirja je opravičen za nadziranje posamesnih močvirskih okrajev, sosebno tistih, za katere se še niso napravili podružni odbori (§. 13), imenovati posebne komisarje za obdelovanje močvirja, kateri komisarji morajo svojo službo kot častno službo vsaj eno leto opravljati.

Plačila opravičnikom.

§. 15. Udje odbora za obdelovanje močvirja, udje podružnih odborov in pa osebe, katerim je neposrednje nadziranje naloženo (komisarji za obdelovanje močvirja), morajo ta opravila brezplačno opravljati, le za s tem zvezane potrebne izdatke v gotovem denarji se jim izplačujejo povračila iz zaklada za obdelovanje močvirja. (§. 34.)

Razpust odbora.

§. 16. Deželno poglavarstvo je opravičeno, da, ako za potrebno sprevidi, po dogovoru z deželnim odborom razpusti odbore za obdelovanje močvirja.

Temu poglavarstvu je pa vendar dolžnost, da ob enem sproži novo volitev, ter mora ono ob enem tudi deželnemu odboru naznaniti dogodivši se razpust.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* *Da krompir ne kalí v hramu*, se lahko s tem zabrani, da se tla, na katerih krompir leži, za palec na debelo nasujejo z rastolčenim ogljem ali z ogelnim drobirom, ki se v kovačnicah nahaja. Na oglji ležeči krompir ostane poleg tega tudi čez leto in dan okusen.

* *Mleko se dá ohraniti več dni dobro*, če se dene nekoliko krhličkov redkve (po 40 gramov na 1 liter mleka) v mleko. Okusa mleku redkev ne pokvari. — Tako poroča „Bull. Com. agrar. Monza.“

Politične stvari.

Kratek pregled dosedanjih dogodbe na jugu.

„Novice“ so že lansko leto enkrat podale svojim bralcem kratek pregled dogodbe na jugu od prvega početka ustaje v Hercegovini do tje, ko je Rusija stopila na noge. Al deloma, ker je med tem mnogo prej neznanih reči na dan prišlo, ki vse v drug svit stavijo, deloma ker je Rusija prijela za meč zoper lju-ttega Turka, se nam potrebno zdi, še enkrat o tem spregovoriti in dopolniti, kar je bilo do tje pomanjkljivega.

Vse dogodbe na jugu do zdaj se dajo razdeliti v tri dele: 1. ustaja v Hercegovini, pozneje v Bosni in Bulgariji; 2. vojska Srbije in Črnogore s Turčijo, in 3. vojska Rusije s Turčijo.

Po dosedanjih dogodbah, pozvedbah in prikaznih je jasno, da je ustaja prišla za Rusijo pre naglo. Kar se zdaj godí, se je imelo še nekaj let pozneje zgoditi, tedaj bi bilo krvave vojske skoro gotovo prej konec. Ječanje in stokanje po težkem jarmu tlačnega naroda na Turškem je pač donelo že več let neprenehoma po Evropi in klicalo na pomoč, al tega klicanja ni slišal in ni hotel slišati noben drug narod, kakor Ruski. Rusija ga je slišala in slušala, a rekla je: „potrpite le še nekoliko časa, dokler bom jaz v stanu, priti vam na pomoč tako, da vas rešim.“

V tem je Rusija delala priprave za delo odrešenja — ne le znotraj, ampak posebno zunaj — z diplomacijo Evropsko. Po pogodbi v Parizu so bile namreč Angleška, Francoska, Avstrija in Pruska tako zvane varhinje Turčije, to je, bile so porok za to, da se Turčiji v Evropi nič žalega ne zgodí, da se jej noben kos ne odruga. Kako pa je bilo Rusiji mogoče, izpeljati svoj večletni namen osvobojenja Turških kristijanov, če ne na ta način, da odruga ne le enega, ampak več delov od Turčije? To pa ni bilo lahko, morda celó ne mogoče, dokler Turčijo brani čveteroglavna diplomatska „hydra“. Zato je morala najprej to diplomatsko čveteroglavno pošast pripraviti do tega, da se spré med seboj. To se je — če ne po njeni volji, pa gotovo ne proti njeni volji zgodilo. Prusija je ugnala Francijo, kar bi jej gotovo ne bilo lahko, česar bi se morda celó podstopila ne bila, ako bi Rusija jej ne bila varovala hrbta in pomagala že prej kolikor toliko vstrašene Avstrije brzdati. Da je Avstriji tega brzdanja treba bilo in ga je še treba, dokaz temu je ošabni in žalibog še zdaj premogočni Magjarski element, ki se vedno s Turškim brati. Znano je, da se je to vse po-

srečilo. Francija je bila ugnana in Nemčija je postala mogočna tako, da jej pristojna odločna beseda v družbi Evropske diplomacije.

Ostala je le še Angleška svojeglavna; al ko se le ni hotela udati, se je po parlamentarni, zdaj povsod veljavni šegi prešlo čez njo „na dnevni red“; Rusija je rekla: „ti in Turčija skup, mi drugi vsi pa skup, potem bomo videli, kdo bo zmagal.“

Na to se je jela pripravljati na resen boj, al pri tako velikanski državi, kakor je Rusija, priprave ne morejo biti gotove še v enem letu ne.

Tako je stala stvar, kar počí v Hercegovini prva ustajniška puška, — prekmalu za Rusijo! Rusija ni bila popolnoma gotova še z diplomatsko, še manj pa z vojno pripravo. Diplomatski aparat je najtežji zavoljo vednih premenjav ministrov; zato so tudi diplomati brž skup skočili, Angleški minister vnanjih zadev Salisbury je tudi beračil od cesarja do cesarja, od dvora do dvora za Turčijo in spravi res skup Evropsko konferenco, ki pa se je zavoljo trdovratnosti Turčije popolnem razbila. Potem je bil shod cesarjev, in diplomacija je stopila v kot.

Ustaja, o kateri so turkoljubni nemški in magjarski listi pisali, da jo bo en sam batalijon Turkov zadušil, se je širila čedalje bolj. Od vseh krajev, kjer živé pošteni ljudje, jej je dohajalo pomoči. Rusiji je bila, kakor smo prej že omenili, sprožila se prekmalu, a spoznala je, da se je to zgodilo le zaradi tega, ker tlačencem ni bilo več mogoče prenašati Turške sile. Tako je tudi razumeti, da ni branila Črnogori in Srbiji priskočiti ustajnikom na pomoč, marveč jima je poslala izdatne podpore — le da plamen ustaje ne ugasne, dokler je njej sami mogoče stopiti na noge. S tem je bila končana prva dôba.

Druga dôba se je pričela s Črnogoro in Srbijo. Ta dôba je kratka. Črnogorci so Turke popolnoma potolkli, Srbi pa niso bili tako srečni. Konec tej dôbi je bil ta, da se je po kratkem premirju po posredovanji Evropske diplomacije sklenil mir s Srbijo, s Črnogoro in ustajniki pa ne, ker je Turčiji tem nasproti zrastel greben.

Potem utihne vse, le Črnogorci kalé mir s tem, da zopet par Turških polkov posekajo, nekaj pa vjamajo in topov vzamejo. Velik krik turkoljubnih in magjarskih listov!

A prične se tretja dôba: Rusija napové vojsko Turčiji. Skonca ni šlo vse po volji; Rusi so sicer prestopili Donavo in šli celó čez Balkan, a zadeli so ob trdno skalo pri Plevni, kjer so si glavo tako razbili, da je bilo njihovo napredovanje za par mesecev ustavljeno. Enako so skusili v Aziji, kjer tudi so pre naglo in s premajhnimi močmi naprej silili. Morali so se umakniti in čakati več časa, da so zopet mogli naprej.

Skušnje te so bile britke, al tudi veliko vredne. Dokaz temu so zadnje slavne in velikanske zmage v Aziji, po katerih ste dve Turški armadi do malega uničeni; dokaz temu vspehi v Bolgariji, kjer je zdaj najmočnejša Turška trdnjava Plevna v taki zadregi, da mora pasti, in kedar pade, bode skoro vojske konec, ker Turki nimajo potem nobene prave armade več. Res, da so k temu kolikor toliko tudi Rumunci pomagali, ki so se pridružili Rusom; veliko tudi pa junaški Črnogorci, ki so Turkov pobili že več, kakor jih je njih samih v orožji; al nobene dvombe ni, da ne bi bili Rusi vsega tega sami dosegli, ako bi bili po vsem pripravljeni že tako naglo za vojsko, kakor so bili prisiljeni v njo po prezgodnji ustaji in po tem, kar se je vsled nje godilo.

Zdaj gre vse mirno svojo pot. Evropska diplomacija molči, le Angleži podpirajo Turke na tihem, ko-

Postava

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.

(Dalje.)

Kulturni zaklad.

§. 34. V poplačevanje stroškov, katere ima odbor za obdelovanje močvirja, oziroma katere imajo podružni odbori, se ima ustanoviti posebni zaklad za obdelovanje močvirja. S tem zakladom ima upravljati odbor, oziroma podružni odbor za obdelovanje močvirja.

Dohodki.

§. 35. Stroški za obdelovanje močvirja se zakladajo:

- a) s premoženjem sedanjega zaklada za osušenje močvirja;
- b) z nakladami na zemljiške in na hišne posestnike v močvirskem okraju.
Te naklade so tako-le:
 1. priklade na prave davke,
 2. službe, potrebne za obdelovanje močvirja,
 3. naklade in davščine, ki ne spadajo med davkovske priklade;
- c) z drugačnimi dohodki v zaklad za obdelovanje močvirja;
- d) s stroški, katere ima nositi Ljubljanska mestna občina za kulturna dela na močvirji, ki jo zadevajo „in concreto“ (snovno);
- e) s prineski iz deželnega zaklada na sklep deželnega zbora.

Stroške, ki zadevajo le korist posameznih posestnikov, imajo vdeleženci sami nositi. (§. 72. občinskega reda.)

Zaklad za osušenje močvirja.

§. 36. Z zakladom za osušenje močvirja (§. 35. lit. a.) sme odbor za obdelovanje močvirja zaukazovati le po razmerji od c. kr. deželne vlade po dogovoru z deželnim odborom, ali, ko bi se primerilo, na pritožni poti od c. k. ministerstva kmetijstva pridobljenega dovoljenja.

Priklade k davkom.

§. 37. Stroške v gotovem denarju za dela v namen kultiviranja močvirja, h katerim se po navadi štejejo stroški za stavivo (za materijalije), za umetne stavbe in pa za stanovitne najete delavce, more odbor za obdelovanje močvirja, in sicer za obstoječe podružne odbore oziroma za njihove okraje na podlagi sklenjenega nasveta teh podružnih odborov, poplačati k večemu s 15% priklado na vse zemljiške in hišne davke vsega ali pa le zadetega dela močvirskega okraja, podvrženega obdelovanju (§. 40); — pri teh davkovskih prikladah imata §§. 74. in 79. občinskega reda veljati in sicer tako, da, če občinske priklade in pa naklade za obdelovanje močvirja skupaj 15% zemljiškega in hišnega davka presežejo, je za to treba privoljenja deželnega odbora, — če 25% presežejo, privoljenja deželnega zbora, — če pa 50% presežejo, je treba deželne postave.

Tlačanska dela.

§. 38. Tlačanska dela za obdelovanje močvirja, kamor spadajo dne delavcev in pa vožnje, ima odbor za obdelovanje močvirja, oziroma podružni odbor razdeliti na posamezne posestnike v močvirskem okraju z ozirom na koristi, katere jim dajó dela te ali one skupine, potem z ozirom na obstoječe navade, na zmožnost

vdeležencev in pa na različne težave, katere imajo ti vdeleženci trpeti s takim delanjem.

V sicer enakih razmerah veljá za merilo dodelitve površina dotičnega posestva.

Tlačanska dela se morejo tudi storiti po zmožnih namestnikih, ali pa se spremeniti v denarno davščino za zaklad za obdelovanje močvirja, katere davščine znesek ima preračunati odbor za obdelovanje močvirja po merilu takratnih viših ali nižih dnin v tistem kraji.

Ako je sila, bo treba, da vsi vkupno in bitro delajo, takrat so vse zmožne osebe zadetega močvirskega okraja dolžne, da brezplačno opravljajo tlačanska dela.

Naklade in davščine.

§. 39. Ko bi se hotele napraviti nove naklade in davščine, ki ne spadajo med priklade k davkom, ali ko bi se hotele take naklade in davščine, kjer jih že imajo, izvišati, takrat je za to reč treba deželnega zakona.

Le naklade, katere se odmerjajo po zemlji močvirskega okraja, morejo se do najvišega zneska od 25 kr. na hektar skleniti po odboru za obdelovanje močvirja v lastnem področju, do 40 kr. na hektar s privoljenjem deželnega odbora, in do 60 krajc. na hektar s privoljenjem deželnega zbora za čas enega leta, če dotično zemljišče ni že tudi z davkovskimi prikladami za močvirsko obdelovanje obloženo.

Razdelitev priklad.

§. 40. Priklade k davkom (§. 37.) in pa drugačne naklade in davščine (§. 39.), kakor tudi tlačanska dela (§. 38.) se morejo skleniti, oziroma dovoliti ali za ves močvirski okraj, ali pa le za njegove posamezne dele; to pa potem, ali zadevajo stroški, ki se imajo poplačati, ves okraj, ali pa le posamezne dele tega okraja.

Poglavitna vodila.

Pri tem se mora držati kot poglavitno vodilo:

1. da se imajo stroški za vzdrževanje v §. 20. omenjenih dveh glavnih odvodil vred s k njima spadajočima prekopoma pod Štepanjo vasjo in pa pod Ljubljano, v kolikor ne dajó posebne privatne obveznosti podstave za izjemek in v kolikor se ne poravnajo ti stroški z drugačnimi dohodki zaklada za obdelovanje močvirja (§§. 42. in 48.), poplačevati s prineski vseh posestnikov na močvirskem okraju;

2. da imajo stroške za vzdrževanje glavnih odvodnih prekop, in pa za preložitve ali za novo kopanje takih prekop nositi posestniki tistih zemljišč, katerih stalno osušenje ali drugačna olajšava v obdelovanju ima svoj vzrok in pospeh v dotičnih delih, v kolikor niso ti stroški založeni z drugačnimi dohodki zaklada za obdelovanje močvirja (§. 48.);

3. Da imajo stroške za vzdrževanje gospodarskih potov (štrardonov), in pa za preložbo ali novo napravo takih potov nositi posestniki onih zemljišč, katerim na korist se ta pota vzdržujejo ali napravljajo, v kolikor niso ti stroški založeni z drugačnimi dohodki zaklada za obdelovanje močvirja (§. 48.).

(Konec prihodnjič.)

Čas volitev za trgovsko in obrtno zbornico Kranjsko se bliža.

V „Oglasniku“ 45. listu „Novic“ se bere razglas, ki ga je po deželi razposlala volitvena komisija, kateri je izročena izvršitev volitev vseh 12 odbornikov, ki stopijo namesti onih, ki so bili izžrebani in onih, ki so umrli ali sami izstopili, v zbornico.

Wurzbach obljubi, da se bo zgodilo, česar občni zbor želi, in dodaja željo, da bi se na družbinem vrtu več poskušinj, kakor dozdej, delalo, in če tudi ni namen tega posestva, ki je 20.000 goldinarjev vredno, da bi denarnega dobička veliko donášalo, naj bi bilo vsaj na korist kmetijstvu sploh. — Schollmayr misli, da se z družbinim posestvom vendar ne more tako gospodariti kakor s kmečko zemljo; take družbine naprave so povsod s stroški združene; če sl. zbor hoče, da družbini vrt izpolnuje svoj namen, naj doplačajo dežela in udje družbe. Kakor rečeno, naj se stroški šole in vrta ločijo, da se bode vedelo, koliko šola, koliko vrt stroškov prizadene. Zato nasvetujem, naj se centralni odbor pomnoži z izvedenci o preiskavi: kaj v poslopih pripada šolstvu, kaj pa vrtnemu oskrbstvu. — Vitez dr. Kaltenegger odgovarja Schollmayrju, da ni res, da bi dežela nobene podpore ne dajala družbi. — Dr. Bleiweis ne more pritrditi Schollmayrjevemu nasvetu, da bi se še le zdaj določevalo, kaj o poslopih je šolskega, kaj pa vrtnega, ker to je že davno določeno po jasnih sklepih občnega zbora družbe kmetijske leta 1844. in pa 1849., in na podlagi teh sklepov je c. kr. ministerstvo notranjih naprav dovolilo iz odpravljenih govejih premij podporo za zidanje šole in c. kr. ministerstvo nauka potrdilo šolski program. Oskrbstvo vrta, ki obsega 4 orale, ima zemlje dovolj za skušnje kmetijske, da drug družemu ni na poti. — Predsednik bar. Wurzbach konečno iz vseh teh razprav stavi predlog: Centralnemu odboru se nalaga, razmere družbinnega posestva na Poljanah prevdarjati in — s polnim varstvom pravic, ki ima podkovska in živinozdravniška šola do poslopij — prihodnjemu občnemu zboru poročati, kako naj bi se z družbinim vrtom gospodarilo, da kmetijstvu kolikor največ mogoče, donáša koristi.

Ta predlog je bil sprejet. (Dal. prih.)

Postava

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.*)

(Konec.)

Prineski Ljubljanskega mesta.

§. 42. Dolžnost Ljubljanske mestne občine je, da vzdržuje in trebi znotraj pomerija deželnega glavnega mesta reko Ljubljanico in pa njeno pritočnico Gradašico, kakor tudi dolinsko zatvornico med Golovcem in med Gradom v varstvo Gruberjevega kanala, v kolikor privatno-pravne obveznosti ne vtemeljujejo kakega izjemka.

Pri teh stvaréh v namen obdelovanja močvirja ukazana nova kopanja in uravnavanja, potem take poprave, kopanja in trebljenja, katera se morajo storiti vsled vremenskih nezgod ali vsled drugačnih vnanjih vplivov, katerim izogniti se ne leži v moči mestne občine, katera bi tedaj prizadevala izredne ali za mestno občino nerazmerno velike stroške, mora po smislu §. 23. tudi znotraj mestnega pomerija nositi zaklad za obdelovanje močvirja, to pa tako, da pomaga mestni občini Ljubljanski s prineskom, kateri se ima od slučaja do slučaja po razmeri dotične mestne koristi preračunati.

Razsodba o prepirih zarad teh prineskov pristaja politični deželni oblasti, v pritožnem slučaju pa c. kr. ministerstvu kmetijstva, in c. k. deželna vlada ima, če

*) Tej postavi je dodan izkazek „ozemlja spadajočega k Ljubljanskem močvirju“, kakor ga je načrtala c. kr. deželna vlada. Tega izkazka ne natisnemo, in sicer zato ne, ker se bo moralo veliko popraviti, da bode resnično, kar bo storil prihodnji deželni zbor.

gre za to, v kolikem znesku naj se močvirski zaklad vdeleži prineska, poprej v dogovor stopiti z deželnim odborom.

Razglaševanje in pritožbe zoper priklade.

§. 43. Sklepi odbora za obdelovanje močvirja o vsakovrstnih prikladah za obdelovanje močvirja se morajo očitno po občinah močvirskega okraja razglaševati.

Kdor misli, da se mu s takimi sklepi krivica godí, more svoje opomine zoper to vsaj v štirinajstih dneh, računajoč od dneva razglaševanja, vložiti pri prvomestniku odbora za obdelovanje močvirja. S temi opomini se ima, ako odborovi sklep ne potrebuje nobenega daljnega potrjenja, ravnati kakor s prošnjami za presojo (§. 45.), v nasprotnem slučaju pa se imajo priložiti prošnji za potrjenje tega sklepa.

Iztérjavanje priklad.

§. 44. Za iztérjavanje priklad za obdelovanje močvirja veljá §. 84. občinskega reda od 17. februarija 1866. leta.

Tlačanska dela se morejo v slučaju kasnobe po odboru za obdelovanje močvirja napraviti na račun zanikrnežev, ako treba, se morejo tudi naprej poplačati iz zaklada za obdelovanje močvirja; iztérjanje povračil takih stroškov in pa pravnomočno naloženih kazni v denarjih (§. 46.) imajo opravljati politične oblasti po poveljih o političnih izvršbah.

Moč deželnega odbora.

§. 45. Deželnemu odboru pristojí višji nadzor, da se v namen obdelovanja mahú storé potrebna dela, da se napravijo in ohranijo stavbe, nasadi, prekopi in pota; potem mu pristojí nakazovanje v §. 35. omenjenih deželnih prineskov, ter določba, kako naj se ti prineski porabijo, in pa razsodba o pritožbah zoper naredbe odbora za obdelovanje mahú.

Prestopki kazni.

§. 46. Kar se tiče prestopkov in kazni, postopati je gledé vseh v §. 1. omenjenih reči po določilih oddelka IV. postave od 15. maja 1872. leta o rabi, napeljanji in odvrácanji vodá.

Uradovanje kazensko pri teh prestopkih toraj pristojí samo in edino političnim oblastvom, kolikor ne spadajo pod občno kazensko postavo ali kjer niso poljske okvarbe, katere je kaznovati po postavi od 17. januarija 1875. leta (dež. zak. št. 8.).

Kazenski denarji ali globe, ki jih kdo zapade, tekó v zaklad za obdelovanje močvirja.

§. 47. Z začetkom delovanja glavnega odbora izgubi svojo moč postava od 24. maja 1866. leta, s katero se požiganje mahovja uravnuje (dež. zak. štev. 9.) in prestane delovanje c. k. Ljubljanske komisije za vsušenje močvirja ter se v to dobo šteje, da je imenovana komisija razpuščena.

Popotne črtice.

V Kranji in okolici.

(Konec.)

Drugo jutro zgodaj, ker je bilo vreme deževno, odpeljem se s Kranja po pošti proti Cerkljam. Bilo je prav mrzlo in sneg je bil pobelil planine prav daleč dol. Voznik mi je rekel, da bo ostal, ker mu je prejšnji dan, ko je peljal se v Kokro, tekla dolgo časa lesica po cesti pred vozom, kar je za znamenje smatral, da potem sneg kmalu pade.